

Avlsverdier for ull

Forfatter

Inger Anne Boman, NSG

Sammendrag

I 2015 ble det for første gang publisert delindekser for ullvekt og ullklasse basert på avkomsgransking. Overføring av ulldata fra slakterier til Sauekontrollen har gjort dette mulig.

Publisert

2016

Referanse

Sau og Geit 1/2016

Utskriftsdato

14.02.2025 www.fag.nsg.no

«Krus – grønn vekst i hvitt gull»

«Krus - økt utnyttelse av norsk ull. Grønn vekst i hvitt gull gjennom lokalt forankrede verdikjeder». Dette er tittelen på et fireårig prosjekt som ledes av Forbruksforskningsinstituttet SIFO og er finansiert over BIONÆR-programmet til Norges Forskningsråd. I konkurranse med alle slags bio-baserte næringer, vant Krus fram med den overordnede målsettingen om å bidra til grønn vekst i hvitt gull gjennom lokalt forankrede verdikjeder.

Navnet på prosjektet kommer selvsagt av den eksepsjonelt gode krusen i den norske ullen, og det er akkurat kvaliteten på den norske ullen og hvordan denne kan optimaliseres og utnyttes bedre gjennom den lokale verdikjeden som står i fokus. Derfor er det et bredt spekter av partnere med, både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom å sammenlikne med

tilsvarende næringskjeder i Skottland og gjennom å se på utviklingen av lokal mat, er målet å sørge for vekst i verdi fra gård til gode klær. Økt kunnskap og bedret markedsføring er noen av verktøyene som fremheves i et landskap som i dag er preget av nettopp lav kunnskap, lav regulering og rotete markedsføring. I det forbruk og tekstilbransjen står overfor store utfordringer og omlegginger, kan et fokus på det lokale og såkalt «slow fashion» være en viktig løsning i det grønne skiftet.

Partnere i Krus-prosjektet representerer råvaren; ulla (Norilia, Fatland, Animalia og NSG), videreforedlingen (Hillesvåg Ullvare og Selbu Spinneri), kunnskapssentre (Lyngheiserteret, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges institutt for bioøkonomi, London College of Fashion og Copenhagen Business School), tekstilekspertise og -tilbydere (Norges

Husflidslag og NICE Fashion) og ikke minst utenlandske myndigheter og organisasjoner (International Wool Textile Organisation og Zero Waste Scotland).

En særlig utfordring for norsk ull gjelder de eldre rasene, som fenger designere med sin historie, men som i liten grad har «passet inn» i en moderne industriforedling. Men denne ullen er sentral for norske håndverkstradisjoner og i det internasjonale oppsvinget for autentisitet og kulturarv. Gjennom avl, samarbeid, merkeordninger og ny forståelse av kvalitet og nye forretningsmodeller, søker Krus å utfordre et problematisk forbruksmønster hvor ingen vet hvor klær kommer fra og tekstilprodukter har mistet sin verdi og betraktes som bruk-og-kast.

Av Tone Tobiasson

Avlsverdier for ull

I 2015 ble det for første gang publisert delindekser for ullvekt og ullklasse basert på avkomsgransking. Overføring av ulldata fra slakterier til Sauekontrollen har gjort dette mulig.

Høsten 2014 startet Sauekontrollen å få overført informasjon om ullvekt og -klasse for det enkelte slaktede lam fra de fleste av Norturas slakterier/Norilia. Vi håper at Fatland vil klare å levere ulldata fra og med 2016.

Hittil har vi kun brukt data fra klasse 1 og klasse 2 for de to ulltypene crossbred og spæl i indeksberegningene:

- NKS og Sjeviot: Klasse C1 i forhold til klasse C2
- Spæl (kvit): Klasse F1 i forhold til klasse F2

For crossbred har slakteriene brukt 3 ulike koder (varekoder) for klasse-1-ull og det er forskjell mellom slakteriene i kodebruken. Disse 3 C1-klassene er

inntil videre slått sammen til C1 i avlsberegningene våre. Klasse C1-fin som er ekstra finfibret lammeull, ble ikke brukt av alle slakteriene og heller ikke i hele sesongen på slakteriene som brukte den. For ringmedlemmene gikk 98% av lammeulla for sjeviot i klasse 1 i 2014, for NKS var det 95% og for spæl kun 61%. I 2015 var det henholdsvis 99, 96 og 66% for sjeviot, NKS og spæl som havnet i klasse 1.

Arvegrader

Den genetiske analysen ga følgende arvegrader (h^2):

Rase	Ullvekt	Ullklasse
NKS	0,33	0,08
Spæl (kvit)	0,26	0,10
Sjeviot	0,35	0,05

Arvegradene for ullvekt er som forventet middels høye, på nivå med arvegradene for kjøtt og fett. Arvegradene for ullklasse er lave, på nivå med morsevne, lavest på sjeviot og høyest på spæl. De genetiske parametrene skal

reestimeres nå som det har kommet inn mer data fra slaktelam. Vi vurderer også å bruke data fra flere ullklasser.

Ull i O-indeksen

Til tross for et tynt datagrunnlag, mente Avlsrådet for sau at det var viktig å komme i gang med å regne avlsverdier for ull (ullindekser). Nytteverdien vil være større enn frustrasjonene over indekser som svinger. Fordi crossbredulla nesten alltid går i C1, ble det bestemt at kun ullvekt skulle vektlegges i O-indeksen. For spælen, der en større andel av ulla går i klasse 2, ble det bestemt å vektlegge ullvekt og ullklasse med 3% hver.

Vektlegging i O-indeksen:

Rase	Ullvekt	Ullklasse
NKS, sjeviot		
og kjøttsau	2%	0%
Spæl	3%	3%

Av Inger Anne Boman